

Time: 3 hours

Marks: 100

Note:

1. All questions are compulsory.
 2. All questions carry equal marks.
 3. Figures to the right indicate marks assigned to each sub-questions.
1. Attempt **any two** of the following:
 - a) Examine the nature and scope of Demography. **10**
 - b) Write a note on Mortality in India bringing out the significance of mortality studies. **10**
 - c) Give an account of the various measures taken to control the declining sex ratio in India. **10**
 2. Attempt **any two** of the following:
 - a) Analyse critically the impact of migration on various stakeholders. **10**
 - b) Comment on Henri Lefebvre's work 'The Right to the City'. **10**
 - c) Bring out the distinctive nature of migration pattern of Mumbai. **10**
 3. Attempt **any two** of the following:
 - a) Elaborate on the various issues and concerns involved in the 'Right to Health Care' of children and adolescents. **10**
 - b) Critique 'The Rights of Persons with Disabilities Act, 2016'. **10**
 - c) Discuss briefly the various ethical issues involved in Assisted Reproductive Technologies (ARTs). **10**
 4. Attempt **any two** of the following:
 - a) Highlight the significance of Judiciary as part of the Criminal Justice System in India. **10**
 - b) Review the various Rights and Duties mentioned under The Code of Criminal Procedure, 1973 for effective administration of criminal justice. **10**
 - c) Explain the need for reforms in the criminal justice system in India with reference to police as a law enforcement agency. **10**
- Q5 Write any two short notes from the following:**
- a) Nuptiality **10**
 - b) Differential Migration in India **10**
 - c) Surrogacy (Regulation) Bill, 2016 **10**
 - d) Probation and Parole **10**

(मराठी रुपांतर)

[वेळ: ३ तास]

[गुण: १००]

- सूचना: १. सर्व प्रश्न आवश्यक आहेत.
२. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
३. उजवीकडील अंक प्रत्येक उपप्रश्नांना दिलेले गुण दर्शवितात.

- प्र.१** खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.
- अ) लोकसंख्याशास्त्राचे स्वरूप आणि व्याप्ती यांचे परीक्षण करा. १०
- ब) मर्त्यता अध्ययनाचे महत्व स्पष्ट करित भारतातील मर्त्यता यावर टीप लिहा. १०
- क) भारतातील घटते लिंग-गुणोत्तर नियंत्रणात आणण्यासाठी योजिलेल्या विविध उपायांची माहिती लिहा. १०
- प्र.२** खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.
- अ) विविध घटकांवरील स्थलांतराच्या प्रभावाचे चिकित्सक विश्लेषण करा. १०
- ब) 'नगरांचा अधिकार' या हेन्री लीफब्रेव्ह यांच्या कृतीवर भाष्य करा. १०
- क) मुंबईच्या स्थलांतर आकृतीबंधाचे ठळक स्वरूप स्पष्ट करा. १०
- प्र.३** खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.
- अ) बालके आणि प्रौढ यांच्या आरोग्य निवारणाच्या अधिकारात समाविष्ट विविध विषय आणि चिंता यांचा तपशील सांगा. १०
- ब) 'दिव्यांग व्यक्तीचे अधिकार कायदा २०१६' चे मूल्यमापन करा. १०
- क) सहाय्यक पुनरुत्पादन तंत्रज्ञानामध्ये समाविष्ट असलेले विविध आचारसंहिता विषयक मुद्द्यांची थोडक्यात चर्चा करा. १०
- प्र.४** खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.
- अ) भारतातील गुन्हेगारी न्याय व्यवस्थेचा भाग म्हणून न्यायालयाचे महत्व अधोरेखित करा. १०
- ब) गुन्हेगारी न्यायाच्या प्रभावी प्रशासनासाठी गुन्हेगारी प्रक्रिया संहिता १९७३ मधील समावेशित विविध अधिकार आणि कर्तव्यांचा मागोवा घ्या. १०
- क) कायद्याची अंमलबजावणी करणारी यंत्रणा म्हणून पोलीस यंत्रणेच्या संदर्भात भारतातील गुन्हेगारी न्यायव्यवस्थेतील सुधारणांसाठीची आवश्यकता स्पष्ट करा. १०
- प्र.५** खालीलपैकी कोणत्याही दोहोंवर टीप लिहा.
- अ) विवाहावेळचे वय १०
- ब) भारतातील विभिन्न स्थलांतर १०
- क) सरोगसी (नियमन) विधेयक २०१६ १०
- ड) परीविक्षा आणि पॅरोल १०
